

**ПРОГРАМ КАНДИДАТА ЗА ИЗБОРНОГ ЧЛАНА
ВИСОКОГ САВЕТА СУДСТВА
МИРОСЛАВА ЈАЊЕТОВИЋА
СУДИЈЕ ПРЕКРШАЈНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА**

Судија
Мирослав Јањетовић
Прекршајни апелациони суд
+381628044674
+381641231646
Епошта: miroslav.janjetovic@pkap.sud.rs

Правосуђе данас и како га унапредити

Увод

Ово је тема и питање које се тиче и интересује дословно сваког у Србији . Писац овог рада на своје сопствено изненађење мада се милион пута зарекао да неће своје ионако скраћено слободно време које иначе проводи са својом породицом трошити на државни посао ,опет урадио супротно. Поставља се питање –Зашто ? Па вероватно из истог разлога из којег све или углавном већина судија у овој земљи у торбама и разноразним другим сличним стварима , носи списе својим кућама . Предмети се проучавају ,ишчитавају по сто пута а богами и диктирају и дању и ноћу и нико, никад и не помиње и не тражи да се било шта плати као прековремени рад. Важно је да се што више уради и што пре преда даље . Да ли се ефективно ради 10 или 12 сати сваког дана , седам дана у недељи , то нико и не прича и не помиње и то никоме није ни важно. Сваки или скоро сваки предмет изискује много времена . Сви смо препуштени само себи и својој муци која је ипак и наша заједничка и коју подносимо без роптања и гунђања.Радимо посао који волимо највише на свету и коме смо дали многе године живота . Епилог: „ Сви незадовољни !!!,- друштво ,држава, грађани , медији, стручна и нестручна јавност ,сви ...а нарочито судије које су ипак, да ми не замере тужиоци и адвокати претежни носиоци правосудног система ове земље.

Даља опсервација на тему лошег правосуђа би се вероватно завршила ламентом над тешком судбином целе струке , што ипак није сврха овог рада , већ управо обрнуто да покаже да и ми сами можемо без наметања и преписивања туђих решења направити систем који у сваком погледу може бити квалитетан и упоредив са најбољим таквим у Европи. С тим у вези треба бити брутално директан и без много високопарног квази академског разглабања предложити покретање дијалога везаног за четири недовољно добро решена проблема који чине суштину правосудног система барем у делу који се тиче судске власти.

Та четири проблема које треба решити поименце су :

1. Начин вредновања и оцењивања рада судија,
2. Јавност и транспарентност таквог оцењивања ,
3. Избор чланова Високог савета судства
4. Састав чланова Високог савета судства .

1. Начин вредновања и оцењивања рада судија

Високи савет судства је делујући у оквиру своје надлежности поред осталог донео и Правилник којим се регулише систем оцењивања рада судија који се ослања на проверени систем који је постојао и раније и који је базиран на нормирању рада . Сасвим сигурно рад на том правилнику је изискивао труд и свакако добру намеру аутора да сваки судија као носилац правосудне функције буде и праведно оцењен у циљу унапређења рада не само сваког судије као појединца већ и у циљу унапређења целокупног правосудног система у делу који се односи на судски део правосуђа.

Свака част за огроман труд и добру намеру. Али ипак и упркос свему поставља се принципијелно питање да ли судија као слободан интелектуалац коме Устав као и сви остали закони који се односе на организацију правосуђа гарантује независност у одлучивању може и треба бити нормиран. Шта значи независност у раду и како неко може бити независан ако му неко други па макар то био и Високи савет судства прописује да уради овај или онај број пресуда. Да ли се некоме коме је самим избором указана огромна част и поверење државе уопште може наложити , прописати , одредити подзаконским актом да уради нешто на шта се закleo и при том истовремено тврдити да је тај неко истовремено независан ?

Да ли то ипак говори и о извесном неповерењу које држава има према носиоцима судијске функције . Можда се иза такве одлуке крије извесна стрепња да се тобоже да „одметнуте“ судије негде не затворе у кулу од слоноваче и постану стварно и суштински независни (или како се то другачије еуфемистички каже отуђени од друштва). Такав систем „контроле судске власти-прописивањем норме коју судија мора испунити не би ли остао судија на сталној функцији “ сасвим разумљиво постојао је и раније у доба социјализма . Многе судије су се мање или више успешно покушавале држати закона чак и више него што је желела тадашња извршна власт (“држе се закона ко пијан плота” - изјавио наводно Тито).

Знатно касније у периоду транзиције извршна власт је мање или више перфидно али увек са успехом покушавала да макар бирајући судије преко парламента вољом актуелне политичке већине утиче и на то ко ће бити и ко неће бити судија а ко председник суда. То је опште позната чињеница која се као таква не мора доказивати али која увек има за полседицу да се дугови морају вратити кад тад. То је теорија ...

Судије морају бити независни у доношењу одлука али и у раду и животу без мешања извршне власти која макар и коментарима одлука који јој нису по вољи веома угрожава не само независност већ и углед судске власти. Да би се обезбедила независност судова али и судија који су главни носиоци посла у истим , судије морају знати не само колику плату имају и на који начин им се иста обрачунава , већ и колико свака од њихових пресуда вреди. Вредновање рада судија преко израђених пресуда би требало да се ради валоризацијом истих на начин који је мерљив и проверљив. . Конкретно свака пресуда треба да има своју вредност према сложености и да вреди одређени број поена .Поени се „зарађују“ у складу са судијским коефицијентом према рангу суда. Судије првог степена , могу по донетој пресуди добити за просечно сложене (компликоване) предмете највише 2,5 поена . Судије основних 3. Судије Виших и Апелационих 3,5 и 4. Просечно сложен предмет је онај у коме постоји један окривљени или један тужени (за грађанске спорове). Наравно уколико у предмету постоји на пример више окривљених , такви предмети се множе са бројем окривљених .Слично је и са предметима из грађанске материје где број учесника или странака у поступку мултиплицира „вредност “ предмета па предмет просечне сложености може уколико има пет окривљених у судовима првог степена вредети 8 , односно 10 поена, односно 14 и 16 поена ако се исти предмети решавају пред вишим или апелационим судовима. Свако кашњење у изради повлачи негативне

поене као и укидање који се одузимају од стечених. Са друге стране за мање сложене предмете или оне најлакше предмете који се окончавају немериторно односно на други начин број бодова или поена се одређује дељењем тако да најлакши предмети вреде примера ради , четврти део од просечно сложеног . Тако на пример вредност најлакше врсте предмета (обуставе , прекиди или замолнице) представља 0,5 поена односно 0,78 поена .- односно за виши суд најлакши предмет вреди 0, 875 поена а за апелациони 1 поен ако се таква одлика односи по жалби. Битно је да предмети буду правилно пондерисани према сложености у не више од четири категорије за сваки ранг одлучивања. Број урађених пресуда помножен са бројем поена који свака пресуда носи , чини укупан број поена који апсолутном тачно и прегледно доказује колико заиста судија ради или не ради и колико уопште вреди то што ради.

Сви сабрани поени током године читавају број урађених пресуда за све судове осим Врховног касационог суда чије одлуке не подлежу таквој валоризацији или оцењивању. Поставља се питање зашто се изузима Врховни касациони суд – одговор је једноставан тај суд је исходште и циљ сваког од носилаца судијске функције . У тај суд могу и биће бирани само они који то заслужују као најбоље судије. Напредовањем корак по корак од првостепеног суда преко вишег и апелационог било опште било посебне надлежности могу извесно доћи само оне судије које највише и најквалитетније раде .

2. Јавност и транспарентност оцењивања

Ранг листе судија за дословно сваки од постојећих судова понаособ као и исте такве листе које би врло лако биле сачињене за све судове истог ранга у држави , омогућавале би непосредан увид у то тачно колико који судија ради и колико тај његов рад вреди, не само у оквиру суда за који је изабран већ и шире у оквиру истог ранга или врсте судова (ранг листе судија прекршајних , основних , виших , апелационих судова али и укупна ранглиста за судије свих тих судија). На овај начин ранг листе би дневно биле ажуриране а о целокупној законитости и тачности истих би водио бригу Високи савет судства који би вршио надзор над свим тим листама и исте објављивао преко свог службеног сајта. Тако судије које би имале мање од просека урађених пресуда у свом суду али и у оквиру заједничке листе која се односи на ту врсту судова (на пример основних) биле би обавезне да похађају едукацију преко правосудне академије, која би тек у том случају имала своју праву и примерену функцију. Овакав систем би као механизам много више подстицао судије да раде и да се такмиче међусобно не само у оквиру истог суда већ и свих судова истог ранга .У случају конкурса за суд вишег ранга судије би знале да ли могу и треба да конкуришу и какву уопште имају шансу да буду изабране . Наравно поново треба истаћи да укинуте или преиначене пресуде по било ком основу редовног или ванредног правног лека, би носиле негативне поене који би се одузимали од укупног броја исто као и свако неоправдано кашњење у изради пресуде. С друге стране судије које раде пресуде у краћим роковима би свакако морале бити стимулисане за своју вредноћу и ажурност додељивањем стимулативних поена (на пример 0,5 поена ако је пресуда урађена у року од 30 дана) ..Рад судије би могао бити праћен свакодневно преко сајта ВСС, који би омогућавао не само судијама већ и широј јавности да непосредно и потпуно прихвати чињеницу да је правосудје један жив организам чији рад је мерљив и лако утврђив при том увек доступан и широј јавности.

За велики део онога што је предложено и описано у овом писмену , треба рећи да се као систем примењује у пракси и то у непосредном окружењу у републици Хрватској чије искуство би могло помоћи због врло сличне ако не и идентичне организације и устројства целокупног правосудја.

У Хрватској судија конкурише и бира се у виши суд само уколико има више поена од

осталих против кандидата , о чему одлучује тамошњи судијски савет . Конкретно уколико у Хрватској неизабрани кандидат изрази сумњу у одлуку тамошњег савета он или она се могу жалити Управном суду који ће утврдити основаност жалбе али и само на основу обрачуна бодова ен улазећи у паушално оцењивање .

3. Избор чланова Високог савета судства

Чланови Високог савета судства не треба да се бирају на начин који је прописан позитивним законским прописима па чак и овим најновијим изменама које препоставља да судије кандидати за ВСС радећи малтене политичке кампање придобијају присталице за свој програм. Питање је који и какав реалан и остварљив програм може имати било ко од чланова ВСС, изузимајући онај који је прописан законом о ВСС и Законом о судијама а који се суштински своди на то да се суштински обезбеди да судови и судије буду најбољи део јавне власти (кардинали јавне власти како је то рекао актуелни министар правде на прошлогодишњој скупштини судија у Врњачкој бањи).

ВСС дакле треба да предлаже Народној скупштини као овлашћени предлагач , неупитно најбоље судије и да не дозвољава било коме и најмање сумње у то да ли су избрани , бирани зато што неког познају , имају политичке везе или зато што су неупитно и несумњиво бољи од осталих противкандидата. Везано за досадашња искуства морамо се запитати да ли је икад бирајући судије у било који суд тренутно владајући ВСС дао образложење зашто бира неког уместо неког другог. Није никад . Било је довољно само да се истакне обавештење на сајту о изабраним кандидатима и тачка. Они који су бирани имали су ту привилегију да сазнају пре оних који нису и у томе је сва разлика (верујем да им неко дојави из ВСС-а за муштулук). На крају слободно могу рећи да ником није јасно и зашто су избрани једни а други нису??

То као да никад није било питање за ВСС. Да ли је то праведно , да ли је то добро , да ли такво поступање улива поверење у институцију која одлучује малтене феудалним маниром , ником не полагајући рачуне за то што ради. Мислим да је и врапцима на грани јасно да нико па ни избрани судијски савет нема право да поступа апсолутистички дајући повода за свакојаке сумње и легенде које све заједно у основи руше углед целокупног правосуђа пре свега код судија али и у широј јавности .

Управо да би сви напред наведени недостатци и мане били отклоњени потребно је донети закон о ВСС-у , којим би било прописано да се за чланове Високог савета судства могу бирати или боље речено именовати само и искључиво најбоље судије на ранг листама судија , словом и бројем најбоље и највредније судије судова опште и посебне надлежности , (и то по један представник прекршајних , виших , апелационих судова,Врховног касационог али и три представника основних којих има (1353) три пута више од прекршајних(564) , односно судија виших и привредних судова (503) који би заједно са представником Врховног касационог суда чинили састав ВСС-а. Одлуку би формално правно доносила Народна Скупштина на предлог овлашћеног предлагача - претходног састава ВСС-а који би предлог базирао само на констатацији да су текуће године најбоље судије били најбољи појединци по имену и презимену па исте као најбоље предлаже за састав ВСС-а за следећу годину а што је утврђено из те својеврсне ранг листе . Мандат чланова ВСС-а би трајао само једну годину јер као што је горе већ наведено „ такмичење“ траје непрестано и у њему треба да учествују све судије које могу бирати да као најбоље судије своје врсте судова представљају и чине сам врх правосуђа са огромним ауторитетом.

4. Састав чланова Високог савета судства

ВСС поред изборних чланова из редова судија по горе наведеном принципу иако би само једног сталног члана и то у личности Председника Врховног касационог суда . Поставља се питање зашто не и Министар правде , представници адвокатске коморе , академске заједнице...Разлог је врло једноставан – НЕЗАВИСНОСТ судске гране власти. Поред свих Уставних гаранција о подели власти увек се изнова поставља питање да ли представници извршне власти макар она била и најбоља и најдобронамернија на свету треба да одлучују о томе ко ће бити судија . Одговор писца ових редова је **Апсолутно НЕ.**

Конфликт интереса који могу имати представници адвокатске коморе или академске заједнице је извесно вероватан и увек могућ.ао што ни представник адвокатуре не може не само из разлога увек могућег конфликта интереса већ и принципијелно да одлучује о питањима који се тичу независности једне гране државне власти . Ко је и кад од судија седео у било коме ректорату и одлучивао ко ће добити академско звање и да ли ће неко постати професор , доцент или пак да ли ће неки универзитет бити акредитован . Било је чак и покушаја промене закона о ВСС у том смислу да председник Врховног касационог суда не буде више по функцији коју обавља и председник савета. Да ли је то независност судијске власти ? Да ли неко други осим кардинала (у нашем случају -јавне власти) може бирати римског папу и да ли тај исти папа може бити неко ко није кардинал ??

Резиме:

Све што је изложено у овом раду је само мишљење и став писца истог који разуме да је за промене које је предложио у неким деловима неопходно мењати чак и Устав ове земље . Наравно ако постоји добра воља самих судија да једном за свагда кажу поштено свима шта мисле о себи и свом раду али о и систему у коме раде а који се постовећује са појмом правосуђа.

Правосуђе не може бити јако и не може имати углед ако се судије саме не изборе за то да свима покажу и докажу да им тутори и надзорници са стране нису потребни и да сами могу да осмисле систем који ће се временом унапређивати све брже и све више.

Систем су људи а не пуки израђивачи пресуда.

Ко хоће да слуша нека слуша , биће корисно за све а то би требао бити циљ свих који на било који начин одлучују у овој земљи.

У сваком случају писац се захваљује на прилици да макар и на овај начин покуша да подсети судије да су дужни да свакодневно спроводећи правду , кроз примену закона изборе правду и за саме себе као људе , јер ће тек тада бити могуће да народ у чије име одлучују поштује систем .

Судија

Прекршајног апелационог суда

Мирослав Јањетовић